

ARE ESG REGULATIONS NECESSARY?

Plamen Iliev

New Bulgarian University, Sofia, Bulgaria, kaviplas@abv.bg, pkiliev@nbu.bg

Abstract: In order to clarify the goals of the green transition on a global scale, it is necessary to familiarize ourselves with the specific legislative initiatives already made by the EC. A concrete example is the Green Deal, which focuses on decarbonising the economies of the EU countries and achieving carbon neutrality in the Union by 2050, setting out the steps to make Europe the first climate-neutral continent by 2050 in line with the objectives of The Paris Agreement. The EU's Green Deal also includes protecting biodiversity, establishing a circular economy and eliminating pollution, increasing industrial competitiveness and ensuring a fair transition for affected regions and workers. Carbon emissions are given a key place to ensure the contribution of every person and every sector. The EU plans to adopt a carbon tax for third countries this year and a revision of the Energy Taxation Directive. The European Green Deal is one of the priorities of the European Commission. It aims to make Europe the first climate-neutral continent by 2050 and preserve its nature and biodiversity, while strengthening the competitiveness of European industry and ensuring a fair transition for affected regions and workers. The ESG regulation entered into force at the beginning of 2024. It is mandatory for the largest companies, with over 25 million euros in assets and over 500 employees. It will gradually become mandatory for smaller companies as well. In 2028, it will become mandatory for small and medium-sized companies, and then for those with subsidiaries in Europe. ESG stands for Environmental, Social and Corporate Governance - the three aspects of business. "Behind each letter are different things, indicators related to climate change. Behind E are energy efficiency, measurement of greenhouse emissions and water resources. S - stands for social aspects - aimed at the company's employees, such as workplace safety and equal pay for men and women. G - is for governance policies such as reducing corruption and tax transparency. In reality, ESG is the tool that enforces sustainable financial models that cover environmental, social and corporate governance norms. Along with their financial reporting, companies will also have to disclose their ESG practices through non-financial reporting. They will have the same important role in determining the state of a business along with its financial indicators.

Keywords: ecology, regulation, accounting, environment, management

НЕОБХОДИМИ ЛИ СА РЕГУЛАЦИИ ЗА ESG?

Пламен Илиев

Нов български университет София, kaviplas@abv.bg, pkiliev@nbu.bg

Резюме: За да изясним целите на зеления преход в глобален мащаб, е необходимо да се запознаем с вече направените конкретни законодателни инициативи от ЕК. Конкретен пример е Зелената сделка, която се фокусира върху декарбонизирането на икономиките на страните от ЕС и постигането на въглеродна неутралност в Съюза до 2050 г., определяйки стъпките за превръщането на Европа в първия неутрален по отношение на климата континент до 2050 г. в съответствие с целите на The Парижкото споразумение. Зелената сделка на ЕС също така включва защита на биоразнообразието, създаване на кръгова икономика и премахване на замърсяването, повишаване на промишлената конкурентоспособност и осигуряване на справедлив преход за засегнатите региони и работници. На въглеродните емисии е дадено ключово място, за да се гарантира приносът на всеки човек и всеки сектор. ЕС планира да приеме въглероден данък за трети страни тази година и преразглеждане на Директивата за енергийното данъчно облагане. Европейският зелен пакт е един от приоритетите на Европейската комисия. Тя има за цел да превърне Европа в първия неутрален по отношение на климата континент до 2050 г. и да запази нейната природа и биоразнообразие, като същевременно засили конкурентоспособността на европейската индустрия и гарантира справедлив преход за засегнатите региони и работници. ESG регламентът влезе в сила в началото на 2024 г. Той е задължителен за най-големите компании, с над 25 милиона евро активи и над 500 служители. Постепенно ще стане задължително и за по-малките фирми. През 2028 г. ще стане задължително за малки и средни компании, а след това и за тези с дъщерни дружества в Европа. ESG означава екологично, социално и корпоративно управление – трите аспекта на бизнеса. "Зад всяка буква стоят различни неща, индикатори, свързани с изменението на климата. Зад Е са енергийна ефективност, измерване на парникови емисии и водни ресурси. S - означава социални аспекти - насочени към служителите на компанията, като безопасност на работното място и равно заплащане за мъжете и жените. G - е за политики на управление като намаляване

на корупцията и данъчна прозрачност. В действителност ESG е инструментът, който налага устойчиви финансови модели, които покриват екологичните, социалните и корпоративните норми за управление, компаниите също ще трябва да разкриват своите ESG практики чрез нефинансово отчитане. Те ще имат същата важна роля при определяне на състоянието на бизнеса, както и неговите финансови показатели.

Ключови думи: екология, регулиране, счетоводство, околна среда, управление

1. СЪЩНОСТ

От средата на втората половина на миналия век, водят началото си изследванията за разходите на компаниите за природозащитни дейности, за влиянието им върху управленските решения и увеличаването на риска за грешни оценки относно финансовото им състояние. Определено през последните няколко десетилетия са необходими повече непредвидени разходи свързани с опазването на природата и околната среда, предизвикани от увеличените мощности, развитието на икономиката и индустриализацията. За пионер в тази област на изследвания се приема Р. Грей, поставил началото на т.н. екологично и социално счетоводство, според когото социалните сметки в организацията съдържат по-скоро нефинансова информация за разходите направени за опазването на околната среда и развитието на социалната общност и управление.

Същинското развитие в тази насока е след 1987г. когато се появява изданието за Корпоративна и социална отчетност на Р. Грей и колектив, което независимо от враждебното отношение на представителите на традиционната счетоводна отчетност, води до началото на 21в., когато социалното и екологично счетоводство, вече е водещо за икономиката на развитите страни и организации. Така новото екологично счетоводство се насочва към разпознаването, отделянето и отчитането на направени разходи за опазване на околната среда, развитието на социалната среда и управление в съответната организация, за което изготвя т.н. нефинансови отчети за тях.

В България пионер в тази област, се приема Н. Кьосева, която в изданието си „Въведение в екологичното и социално счетоводство“ от 2014г., определя екологичното счетоводство „като необходимост с морална и технологична страна и основно средство за бизнес комуникация, като и набор от инструменти за събиране обработка и оценка на счетоводна информация необходима за вземане на добри решения екологичен и социален бизнес.“ Заедно с това свързва това ново счетоводство със социалното и екологично развитие, разработването на нови методи за това счетоводство, за получаване на просперитет на организациите в социален и екологичен аспект.

Последните десетина години много усилено в световен мащаб се разработва т. н. зелен преход, включващ проблемите за опазването на околната среда, икономия на енергия, зачитане правата на служителите и т.н. за което се предприеха множество конкретни законодателни инициативи. Пример в тази насока е т.н. Зелена сделка, с основна цел декарбонизация на икономиките на страните от ЕС и постигане на въглеродна неутралност в съюза до 2050 г.

Най кратко Зелената сделка определя стъпките за превръщането на Европа в първия климатично неутрален континент до 2050 г. в съответствие с целите на Парижкото споразумение от 2016г. Тя включва още опазване на биологичното разнообразие, установяване на кръгова икономика и премахване на замърсяването, повишаване на индустриалната конкурентоспособност и осигуряването на справедлив преход за засегнатите региони и работници. На въглеродните емисии е отредено ключово място за гарантиране на приноса на всеки човек и всеки сектор, като се приеме данък върху въглеродните емисии за трети страни и преразглеждане на Директивата за енергийно данъчно облагане.

Една от основните цели пред ЕК е да ограничи глобалното затопляне и да намали емисиите на парникови газове, осигурявайки благоприятни за климата инвестиции, за което бе приет пакет от мерки за финансиране на устойчив растеж, наречен "**Таксономия на ЕС**". Той включва списък от технологии, оценени с нова категория финансови показатели, които да помогнат на инвеститорите да измерват въглеродния отпечатък на своите инвестиции, като бъдат включени и нови сектори в енергетиката, а именно ядрената енергия и природният газ (последният за транзитен период от време).

Войната в Украйна постави нови предизвикателства за независимост от руски доставки, енергийната и продоволствената сигурност, и индустрията за справяне с високите цени в енергетиката.

Допълнително страните членки договориха нова индустриална стратегия за превръщане на ЕС в световен лидер в кръговата икономика и чистите технологии и за декарбонизиране на енергоемките индустрии, поради което засегнати от зелените амбиции, се явяват транспорта, индустрията и земеделието.

Наред с предприетите стъпки бяха направени и съответни правни промени подкрепящи постигането на набелязаните цели пред ЕС, като от 2023 г. влезе в сила Директива (ЕС) 2022/2464 относно отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта, позната още като Директива CSRD (от английски Corporate

Sustainability Reporting Directive), която замени по-стара действаща дотогава директива. На тази база се появи в корпоративния свят пък новият стандарт ESG, отнасящ се до трите ключови фактора, които се вземат предвид при оценяване на устойчивостта на дадена организация. Той предоставя цялостен преглед на въздействието на компанията върху обществото и околната среда, които се възприемат като:

E - изследват въздействието на компанията върху околната среда, включително нейния въглероден отпечатък, генериране и управление на отпадъци и използване на ресурси като вода и енергия;

S – изследват отношенията в компанията служители, клиенти и общностите, в които работи, относно безопасност на работното място, човешки права, безопасност на продуктите и етичните отношенията си към другите;

G – изследва управлението и организационната структура на компанията. висшето ръководство, заплащане и прозрачност на процесите на вземане на решения в компанията.

Затова и напоследък инвеститори и компании се фокусират върху проблемите на ESG, тъй като признават ролята им за дългосрочния успех на една компания. Световните рейтинги и стандарти успяха да се развият до степен, в която компаниите могат да бъдат оценени за това как управляват бизнеса си по отношение на околната среда, хората и общностите. Има редица регламенти, директиви и насоки, свързани с ESG, които са приложени в световен мащаб, като

-Директивата на ЕС за нефинансово отчитане – Директива 2014/95/ЕС относно задължението на компаниите да докладват за своите резултати в областта на екологичните и социалните грижи, включително информация за техните екологични, социални и управленски практики;

-Съветът за счетоводни стандарти за устойчивост (SASB) – SASB предоставящ специфични счетоводни стандарти за устойчивост за компании в САЩ. Тези стандарти помагат на компаниите да докладват за своите ESG резултати по стандартизиран и последователен начин, което улеснява инвеститорите да сравняват ESG представянето на различни компании в дадена индустрия;

-глобалната инициатива за отчитане (GRI) – GRI, рамка за отчитане на ESG, с насоки за компаниите да докладват за тяхното представяне на ESG, включително информация за техните екологични, социални и управленски практики.

2. ОТЧЕТНОСТ

По силата на новите европейски ESG изисквания, първо публичните компании с над 500 служители трябва задължително да изготвят и публикуват годишни отчети за устойчивост, като първата година за отчитане е 2024 г. Същото задължение ще имат и всички останали големи компании, но за тях първата година за отчитане ще бъде 2025 г. Вниманието на много от засегнатите компании е върху идентифицирането на съществените екологични, социални и управленски теми, които ще са във фокуса на отчитането и събирането на нужната количествена информация - например за въглеродния отпечатък на предприятието, използването на енергийни ресурси и т.н. Поради това може би често не обръщат достатъчно внимание на нуждата от създаване и внедряване на адекватна ESG управленска рамка, която да създаде на система, която вписва по подходящ начин на екологичните, социални и управленски аспекти в цялостния бизнес на предприятието. Тя трябва да има два основни стълба:

- Първият стълб се състои от хората, които имат задължения относно устойчивостта на компанията, като важно е правилното дефиниране и разпределяне на техните роли и отговорности, като отделно звено или поне отговорник по ESG, който да координира изпълнението на ESG задълженията и на традиционните бизнес и административни звена.

- Вторият стълб касае наличие на подходящи политики, процедури и процеси, които са формализирани и документирани според нуждите на организацията за опазване на околната среда и контролирането на въздействието на предприятието и неговата верига на стойност върху нея, за намаляване на използваната пластмаса и енергия от невъзобновяеми източници, недопускане на замърсяване с опасни отпадъци и други.

Ако компанията има документирани политики, процедури и процеси в областта на ESG, то за нея ще бъде значително по-лесно да изготви задължителните годишни отчети за устойчивост, които се изискват от Директивата за отчитане на корпоративната устойчивост (CSRD). Това е така, защото повечето от качествената информация, която трябва да се оповести в тези отчети, ще идва от самото прилагане на ESG управленската рамка. В допълнение, функционирането на рамката ще позволи много по-лесното събиране и анализиране на количествената информация.

Наличието на ESG управленска рамка е вече почти задължително условие за получаване на заеми от ключови международни финансови институции имащи свои собствени стандарти за ESG и извършват проверки за адекватността на управленската рамка, преди да отпуснат заем и следят и дали поетите ангажименти се спазват по време на периода на заема. Подходящата ESG управленска рамка е също така

необходима за компании, които планират да излязат на международните капиталови пазари или да привлекат престижни инвеститори. Тя е предпоставка за получаване на добър ESG рейтинг от утвърдени рейтингови организации.

С други думи **целите на ESG отчитането** е да се осигури информация в каква степен икономическият субект управлява своето въздействие върху околната среда, социалната му отговорност и корпоративното управление. Чрез отчитане на устойчивостта компаниите се стремят да подчертаят своя ангажимент за отговорно развитие, многообразие и приобщаване, отговорно управление по веригата на доставки и добрите управленски практики. Компаниите с добър ESG рейтинг често са по-привлекателни за потребителите, инвеститорите и служителите. Обратно, компаниите, които нарушават ESG стандартите, рискуват да нанесат щети на репутацията си и дори да понесат правни санкции. ESG отчитането има за цел да създаде рамка, чрез която организациите могат да покажат своя ангажимент за създаване на дългосрочна стойност, насърчаване на доверието и съгласуване на бизнес стратегиите си с целите за устойчиво развитие.

ESG отчетите могат да бъдат подготвени вътрешно от компанията или с помощта на външни консултанти и специализирани фирми, които се занимават с нефинансово отчитане. ESG отчетите представляват резултат от вътрешния анализ и оценка на въздействието ѝ върху околната среда, обществото и управлението. Компанията трябва да анализира своите операции, политики и практики, за да определи какво подобрене може да бъде постигнато в тази област, като трябва да идентифицира ключовите аспекти на своята дейност, които имат влияние върху ESG областите. Това включва екологични въпроси, социални въпроси и аспекти на управление, данни за емисиите на парникови газове, социални програми и инициативи за управление.

Получената информация трябва да бъде анализирана и оценена. Компанията трябва да извлече заключения и да идентифицира области, в които може да бъде постигнат напредък и след анализ и оценка, трябва да се изготви ESG отчет, който да представя резултатите от процеса. ESG отчетите са критичен инструмент за прозрачност и отчетност в бизнеса, с информация за начина, по който компаниите управляват своите екологични, социални и управленски аспекти. Заинтересованите страни могат да използват този вид отчети за вземане на информирани решения, като например инвестиции или покупки.

Освен това не се допуска отказ от подаване на ESG отчети или подаването на заблуждаваща информация, което не само ще води до глоби, но и ще затрудни правенето на бизнес. Ако един инвестиционен проект не отговаря на рамката, финансирането за него ще бъде по-скъпо и дори е възможно банките да откажат да отпуснат кредит за реализацията му.

Независимо от целите, ЕС в началото на 2024г. се съгласи да отложи допълнителните изисквания за разкриване на ESG информация с две години, реагирайки на натиска от бизнес лидерите, които предупреждават, че се огъват под тежестта на регулациите. Директивата на ЕС за отчитане на корпоративната устойчивост (CSRD) предвижда краен срок 30 юни 2026г. , до който компаниите трябва да докладват по хиляди точки, за да дадат на инвеститорите повече информация за поведението им по отношение на екологичните, социални и управленски въпроси.

3. СТАНДАРТИ ЗА ОТЧИТАНЕ.

- Директивата за отчитане на корпоративната устойчивост (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD), приета от Европейската комисия, разширява съществуващата рамка за отчитане, като засяга повече дружества с включване на отчитането на данните за въздействие върху околната среда. Разширяването на обхвата е предназначено за отчитане на екологично устойчивите икономически дейности на предприятието пред управителните органи Докладите за устойчивостта подлежат и на одит по устойчивостта. CSRD трябва да се прилага за финансовата 2024 година. Нефинансовото отчитане е стимул за дружествата за преосмисляне за техните климатични и екологични цели, и генерално за ESG действията им. При наличието на публично достъпни данни, целта е организациите да предприемат все повече целенасочени действия за по-устойчиво бъдеще.

ESRS (European Sustainability Reporting Standards- или Европейски стандарти за отчитане на устойчивостта“, която е допълнителна част от CSRD, състояща се от 12 стандарта, като за момента са налични -ESRS 1 предоставя общи насоки, без конкретни изисквания и ESRS 2 е задължителен за всички дружества, които подлежат на CSRD, а приложимостта на останалите стандарти се определя след провеждане на двойна оценка на съществеността.

МСФО Стандарти за оповестяване на устойчивост (IFRS Sustainability disclosure standards), създадени на 26 юни 2023 г. от Съвета по международни стандарти за устойчивост (ISSB), предназначени да бъдат прилагани заедно, но покриват различни области.

IFRS S1 - Състои се от основни стандарти за отчитане на устойчивостта. Изисква оповестяване на съществена информация за рисковете и възможностите, свързани с устойчивото развитие, заедно с

финансовите отчети. Специфичните за отрасъла оповестявания трябва да се използват в допълнение към стандартите на SASB за насоки. Трябва да се позовава на външни източници за идентифициране на рисковете и възможностите, свързани с устойчивостта (с изключение на IFRS S2). Предоставяне на оповестявания, които свързват рисковете и възможностите, свързани с устойчивостта, с финансовите отчети. Не е ограничено от изискванията на GAAP.

IFRS S2 - Оповестяванията за стратегията трябва да се разграничават между физическите и преходните рискове (physical and transitional risks), както и на планове за справяне с рисковете и възможностите, свързани с климата, включително спазване на законови и регулаторни цели.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Посочените изисквания са от голямо значение за страните от ЕС, включително и България, като за тази цел парламента трябва да транспонира през 2024 г. редица нормативни документи на ЕК, но за съжаление такъв почни няма и не се знае кога ще се случат нещата. Това в един момент може да доведе до отрицателни последици за бизнеса за да не може да отговори на изискванията за покриване на критериите за зелената сделка и че подобна зелена рамка е непосилна.

Затова към момента в България регулациите са игнорирани. Стига се дотам дори големи компании да negliжират директивата, като много български компании, не се интересуват и очакват регулациите да бъдат отложени във времето занаяпред, а тези, които се интересуват, просто търсят капитал от чужбина, който зависи от зелени рейтинги и показатели.

ЛИТЕРАТУРА

Gray R., Owen D., Maunders K. (1987) - Corporate Social Reporting. Accounting and Accountability
Gray R. (2000) – Social and Environmental Accounting and Reporting. From Ridicule to Revolution
Jack Christian (1997) - Does Environmental Management Accounting Impact on How Companies Use the natural Environment?

Wayne Visser (2022) - Thriving: The breakthrough movement to regenerate nature, society and the economy

Кьосева Н. (2014) - Въведение в екологичното и социално счетоводство

Кьосева Н. (НБУ), Балдарели М.Г. (Университет на Болоня), Балдо М.Д. (Университет на Урбино),
(2017) - Environmental Accounting and Reporting. Theory and Practice (Springer)

Кьосева Н. (НБУ) под научната редакция на Анджело Презенца.(2016) - Geopolitics and Strategic Management in the Global Economy (IGI Global)

Стоянов А. (2023) - Бизнес комбинациите ,отчетени съгласно новата корпоративна реалност –ESG отчетността

Стефанова М. (2023) - Отчитане устойчивостта на предприятията – екологични, социални и управленски ESG аспекти

Станева Ив. (2022) - ESG стратегии за устойчиво развитие в българските бизнес организации – годишен алманах научни изследвания СА Свищов

ESG – отчети (2024) - Приоритет за финансови екипи-наръчник-Електронна книга –<https://payhawk.com>

<https://www.kreston.com/bg>

<https://redlink.bg>

<https://money.bg>

<https://www.bloombergtv.bg>

<https://www.economic.bg>

<https://www.tbmagazine.net>

<https://progressive.bg/>